

ГРАМАТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розглядаються питання загальної характеристики граматичної компетенції; цілей та основних засобів її формування у студентів-іноземців.

Ключові слова: граматична компетенція, критерії, іноземні студенти.

Abstract

The article deals with the general characteristics of grammatical competence; goals and the main means of its formation among foreign students.

Keywords: grammatical competence, criteria, foreign students.

Основною метою навчання українській мові як іноземній є підготовка студентів до подальшої навчальної та професійної діяльності через формування граматичної компетенції студентів, базою якої є комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань та навичок. У контексті навчання українській мові як іноземній проблеми формування граматичної компетенції та пошуку ефективних методів викладання є одними з найбільш актуальних.

Вивченню граматичної компетенції приділяло увагу багато вчених (О. Ветохов, Г. Воронцова, Р. Мартинова, Н. Скляренко, В. Цетлин та ін.), дослідження яких були присвячені визначенню змісту навчання граматичного матеріалу й пошуку ефективних методів викладання. Над питанням формування компетенції працювали такі вчені, як Ю. Павлов, П. Сисоєв, С. Ніколаєва, В. Сафонова, О. Вовк та інші.

Поняття «граматична компетенція», за визначенням науковців, означає здатність коректно граматично оформлювати свої усні та письмові висловлювання, а також розуміння граматичного оформлення висловлювань інших мовців, що базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, умінь та граматичної усвідомленості.

За словами О. Вовк, граматична компетенція забезпечує системне знання лексичного, морфологічного, синтаксичного, фонетичного та орфографічного аспектів мови для побудови осмислених і зв'язних висловлювань; володіння граматичними поняттями, а також засобами вираження граматичних категорій; навички і вміння адекватно використовувати граматичні явища в мовленнєвій діяльності в різноманітних ситуаціях спілкування для розв'язання мовленнєво-розумових проблемних завдань [2, 6].

Основними компонентами граматичної компетенції є:

- граматичні навички: репродуктивні (навички говоріння й письма) та рецептивні (навички аудіювання й читання);
- граматичні знання;
- граматична усвідомленість [6, 75].

Досвід роботи показує, що студенти-іноземці мають певні труднощі у вмінні сполучати та змінювати слова та фрази, що є найважливішою умовою практичного володіння мовою; вони недостатньо добре володіють навичками коректного вживання форм граматичних явищ; більшість студентів не використовують у певній мірі вивчений активний граматичний мінімум, послуговуючись найчастіше лише дуже простими граматичними структурами, практично не вживаючи з'єднувальних елементів мови. А через відсутність реальної комунікації на заняттях навіть студенти із досить високим рівнем теоретичних знань відчують труднощі у вираженні своїх думок.

Для подолання зазначених труднощів у процесі формування граматичної компетенції студентів-іноземців, на нашу думку, слід враховувати деякі важливі фактори, які сприяють формуванню іншомовної граматичної компетенції у процесі вивчення української мови як іноземної, а саме:

- внутрішні,
- зовнішні;
- лінгвістичні.

Внутрішні фактори пов'язані з індивідуальними, нейрон-психологічними особливостями студентів, а саме: вік, стать, мотиваційну сферу, внутрішню позицію особистості, розвиток та становлення "Я" та почуття ідентичності особистості, переважаючий спосіб мислення.

Зовнішні фактори: соціальні умови вивчення мови, тобто суспільство, в якому вживається конкретна мова, його соціальну структуру, різницю між носіями мови у віці, соціальному статусі, рівні культури та освіти, місце проживання, також різницю у їхній мовленнєвій поведінці в залежності від ситуації спілкування; а також кількість та якість мовленнєвого матеріалу, з яким має справу студент під час формування граматичної компетенції.

Лінгвістичні фактори, до яких належать:

1) вивчення матеріалу від легкого до складного, дидактичне правило ізоляції труднощів;

2) потреба комунікації, тобто необхідність вивчати перш за все ті граматичні явища, без яких неможливо забезпечити практичні потреби мовлення (уміння говорити, розуміти мовлення на слух, читати, писати) у межах відібраної для даного року тематики;

3) достатній лексичний запас, який може забезпечити можливість розвитку автоматизму. Якщо на даному етапі навчання студенти володіють обмеженим запасом лексики і нове граматичне явище не може у зв'язку з цим бути використане в різних ситуаціях або проілюстроване достатньою кількістю прикладів, то його вивчення слід віднести на пізніше, в іншому випадку навчання може прийняти форму теоретизування, замість того, щоб розвивати у студентів навички та вміння практичного користування граматичним матеріалом у мовленнєвій діяльності.

Основне завдання в навчанні граматики – формування умінь та навичок практичного користування мовою в комунікативних цілях, що означає оволодіння способами змінювати форми слів та поєднувати слова в реченні [2, 331].

Оскільки граматична компетенція є складовою комунікативної компетенції, в основу її формування покладено комунікативний підхід [5]. Тому, на нашу думку, важливим лінгвістичним фактором формування граматичної компетенції є використання саме комунікативного підходу в навчанні граматики, що дозволяє підвищити мотивацію, розширити експресивні можливості мовлення і подолати труднощі у практичному користуванні мовою. В умовах комунікативного підходу в навчанні української мови як іноземної мови і прийоми навчання граматичній стороні мови повинні базуватися на наступних принципах: принципі ситуативності, функціональності, мовленнєвої та мисленнєвої активності, новизни, індивідуальності. Формування відповідного рівня граматичної компетенції відбуватиметься за наявності сприятливих дидактичних умов: стимулювання студентів до вивчення мови; впровадження прийомів активізації навчально-пізнавальної діяльності; забезпечення студентів методичними матеріалами, що містять необхідну інформацію для комплексного формування комунікативної компетенції; розвиток пізнавальної діяльності; сприятливих умов та комунікативної поведінки співрозмовників; моделювання у навчальному процесі типових ситуацій спілкування тощо.

Отже, формування граматичної компетенції іноземних студентів, необхідне для здійснення навчальної та професійної комунікативної діяльності, потребує врахування низки внутрішніх, зовнішніх і лінгвістичних факторів. Використання базових принципів комунікативного підходу сприятиме якнайшвидшому досягненню відповідного рівня граматичної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. С. Про комунікативну діяльність викладача під час вивчення української мови у вищому навчальному закладі. / Л. С. Азарова, Л. В. Горчинська // Тези Міжнародної конференції «Функціональний аспект семантики мовних одиниць». – Харків, 1997. С. 19 – 21.
2. Вовк О. І. Сучасна стратегія формування англійської граматичної компетенції у студентів-філологів / О. І. Вовк // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2008. – № 27. – С. 5-10.
3. Горчинська Л. В. Актуальні проблеми міжкультурної комунікації іноземних студентів на початковому етапі навчання // Розвиток філологічних наук: європейські парадигми та національні перспективи: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса. 26-27 жовтня 2018 року. - Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень». 2018. - С. 123-125.
4. Ждан А. Н. Психологические механизмы усвоения грамматики родного и иностранного языков / Ждан А. Н., Гохлернер М. М. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 256 с.
5. Пассов Е. И. Теоретические основы обучения иноязычному говорению. – Воронеж : Изд-во Ворон. ун-та, 1983. – 200 с.
6. Тригуб І. П. Формування граматичної компетенції у студентів ВНЗ у процесі вивчення англійської мови/ І. П. Тригуб // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2014. – №10. – С.74-77.

Горчинська Людмила Володимирівна – старший викладач кафедри мовознавства, ВНТУ, Вінниця, e-mail: amila5@ukr.net.

Gorchynska Ludmyla V. – Senior Lecturer of Department of Linguistics, VNTU, Vinnytsia, e-mail: amila5@ukr.net.